

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BERETNING

OM

FREDERIKSBERG SKOLEVÆSEN

FOR AARET 1911—12.

FRA

SKOLEDIREKTØREN

1912

FREDERIKSBERG BOGTRYKKERI
Falkonerallé 11

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Skolevæsenets Administration. Den 1. November 1911 fra-
traadte Skoledirektør Joakim Larsen efter Ansøgning sin Stilling
som Leder af Skolevæsenet efter at have beklædt den fra 1. Maj
1885 og været ansat ved Frederiksberg Skolevæsen siden 15. August
1865. Ved hans Fratrædelse udnævnte Hs. Maj. Kongen ham til
Etatsraad.

Til Skoledirektør fra 1. November 1911 udnævnte Kommunal-
bestyrelsen Skoleinspektør i Helsingør Johannes Thorbjørnsen (født
1863, cand. theol. Jan. 1888, Ordineret Kateket og Skoleinspektør
i Kjerteminde 30. Juni 1888, i Helsingør 29. Oktober 1892).

Børnetallet. Efter Uddrag af de Skolelister, som ledsager
Mandtalslisterne, udgjorde *det samlede Antal Børn i skolepligtig Alder*
i Frederiksberg Kommune den 31. December 1911; **12 375** (mod 12 471
Aaret før).

Heraf undervistes :

i Skoler i København	1 300 (584 Dr. og 716 P.)
- Kommuneskolerne paa Frederiksberg	8 341 (4 206 — - 4 135 —)
- anerk. Privatskoler paa Frederiksberg	2 565 (1 344 — - 1 221 —)
- Hjemmene og paa lignende Maade .	161 (72 — - 89 —)
uden Undervisning var	8 (2 — - 6 —)

Disse sidste var alle syge.

Foruden de anførte 8 341 Børn fandtes der endvidere i Kom-
muneskolerne 286 Børn under 7 Aar, 319 over skolepligtig Alder
og 340 fra København, ialt 9 286 mod 9 064 den 31. December
1910. (Omvendt søgtes de københavnske Kommuneskoler af 541 Børn,
som var hjemmehørende paa Frederiksberg). I Gennemsnit har der
i afvigte Aars Sommerhalvaar været 9 267 og i Vinterhalvaaret 9 270
Børn i Kommuneskolerne.

Af- og Tilgangen ved de enkelte Skoler har stillet sig saaledes:

	Børnetal d. 1. April 1911	Tilgang					Afgang					Børnetal d. 31. Marts 1912.	Børnetal i Gennemsnit af Aaret	
		Fra Hjemmet	Fra off. Skoler paa Frdrg.	Fra andre off. Skoler	Fra priv. Skoler	I alt	Til off. Skoler paa Frdrg.	Til andre off. Skoler	Til priv. Skoler	Udskr. ved Slutn. af skolepl. Alder	Døde			I alt
Skolen paa Howitzvej.	1303	144	14	108	5	271	187	153	9	144	2	495	1079	1100
Skolen paa Niels Ebbesens Vej. . .	989	130	39	69	17	255	36	78	15	114	6	249	995	995
Skolen paa Godthaabsvej	1166	143	81	93	6	323	28	97	7	129	3	264	1225	1233
Skolen paa Fuglevangsvej	958	90	55	48	19	212	87	99	8	118	2	314	856	880
Skolen paa Nylandsvej.	1203	150	69	61	20	300	247	63	16	107		433	1070	1065
Skolen paa Solbjærgvej	1072	163	9	39	6	217	139	38	9	85	1	272	1017	1008
Skolen paa Lolandsvej.	1009	161	11	40	4	216	132	57	3	92		284	941	933
Skolen paa Duevej.	1323	177	16	55	17	265	147	67	14	125	2	355	1233	1239
Skolen paa laCours Vej	0	133	749	44	14	940	40	51	10	2		103	837	815
	9023	1291	1043	557	108	2999	1043	703	91	916	16	2769	9253	9268

Efter Hoveddaarssagerne til Af- og Tilgangen stiller denne sig saaledes:

Tilgang ved Skolealderens Begyndelse	Afgang ved Skolealderens Slutning	Overskud
1291	932	359
Tilgang fra andre Skoler	Afgang til andre Skoler	÷ 129
665	794	

Den samlede Forøgelse i Børnetallet bliver herefter 230.

Skolebygningerne. Foruden de sædvanlige Vedligeholdelsesarbejder ved Skolebygningerne blev Gymnastikhuset og de nederste Etager og Kælder i Duevejs Skole underkastet Hovedistandsættelse i Forbindelse med Oliemaling af Vægge etc., og samtidig blev der

foretaget nogle mindre Bygningsforandringer. Saaledes blev Naturhistorieklassen i Stueetagen flyttet og ved Gennembrydning sat i direkte Forbindelse med Samlingsrummet, hvorved Gennemgang gennem Lærerværelset, som tidligere var nødvendig, blev undgaaet. Endvidere blev ved Omlægning af de til Skolekøkkenet hørende Birum udvundet og indrettet et Lægeværelse i Tagetagen. I Skolen paa Nylandsvej, hvor der ikke mere findes Bolig paa Stedet for Inspektøren, blev indrettet et mindre Kontor for Inspektøren ved Siden af Skolens Kontorlokale, idet et af Garderoberrummene blev delt og en anden Garderobe indrettet fælles for to Klasser. — Paa Godthaabsvejens Skole blev Gymnastikhuset helt ombygget og udvidet, saaledes at Skolen nu, i Stedet for tidligere een Sal uden Rekvistrum og med et meget primitivt Omklædningsrum, indeholder to tidssvarende udstyrede Gymnastiksale over hinanden, hver med tilhørende Omklædningsrum og Drengenes Sal tillige med Rekvistrum. De nye Sale med tilhørende Rum blev derhos forsynet med Centralvarme, idet Mellemskolens Varmeapparat lige kunde optage en saadan Udvidelse. Samtidig med dette Byggearbejde blev Skolekøkkenet forsynet med en ny overdækket Gaard i Stedet for den gamle, hvis Plads maatte indtages til Gymnastikhusets Udvidelse; og forskellige mindre Bygningsforandringer, der nødvendigjordes ved Nybygningen, blev udført saavel ved selve Skolekøkkenet som ved Løjligheden ovenover.

Kommunen besidder April 1912 i sine 9 Skolebygninger følgende Lokaler: 224 Klasseværelser, 8 Tegnestuer, 7 Sløjdstuer, 5 Skolekøkkener, 17 Gymnastiksale, 3 Laboratorier og 7 Badeanstalter foruden mindre Lokaler. Desuden 6 Skolestuer i Barakker.

Klasse- og Timetal samt Børnetal pr. Klasse. Antallet af *Klasser og Undervisningstimer* ved de enkelte Skoler var følgende:

(Se omstaaende Tabel).

Altsaa har hver Klasse i Sommerhalvaaret faaet 30 Timers ugentlig Undervisning i Gennemsnit og i Vinterhalvaaret 29,6 Timer.

Børnetallet pr. Klasse var i Gennemsnit for Sommerhalvaaret 29,1 og for Vinterhalvaaret 29,4.

	Sommerhalvaaret								Vinterhalvaaret									
	Klasser							Sprogtimer	Ialt Timer	Klasser							Sprogtimer	Ialt Timer
	à 36 T.	à 33 T.	à 30 T.	à 27 T.	à 24 T.	à 21 T.	à 36 T.			à 33 T.	à 30 T.	à 27 T.	à 24 T.	à 21 T.				
Skolen paa Howitzvej	» 10	18	» 6	4	12	1110	» 10	18	» 6	6	12	1152						
— - N. Ebbesens Vej	» 9	16	» 7	2	12	999	» 9	16	» 7	4	12	1041						
— - Godthaabsvej	12	9	12	» 6	4	16	1333	12	9	12	» 6	5	16	1354				
— - Fuglevangsvej	10	12	6	» 4	2	6	1080	10	12	6	» 4	3	6	1101				
— - Nylandsvej	» 7	17	3	6	3	18	1047	» 7	17	3	6	5	18	1089				
— - Solbjærgvej	» 12	14	» 4	3	18	993	» 12	13	» 4	5	18	1005						
— - Lollandsvej	» 10	13	» 5	3	18	921	» 10	13	» 5	5	15	960						
— - Duevej	» 13	17	» 8	4	21	1236	» 13	17	» 8	6	21	1278						
— - la Cours Vej	5	9	6	» 5	2	819	5	9	6	» 5	4	861						
	27	91	119	3	51	27	9538	27	91	118	3	51	43	9841				
	318 Kl.						333 Kl.											

I Hjelpeklasserne for forsinkede Børn fandtes ved Aarets Begyndelse 88 Børn. Tilgangen var 74 og Afgangen 34, saa at Skoleaaret sluttede med 128 Børn.

Borneantallets Fordeling mellem de enkelte Klasser stillede sig saaledes ved Midten af Skoleaaret:

Realklassen	48	0,5 pCt.
4. Mellemskoleklasse	134	1,5 —
Afgangsklasse	125	1,4 —
3. Mellemskoleklasse	152	1,7 —
7. Klasse	483	5,2 —
2. Mellemskoleklasse	157	1,7 —
6. Klasse	1273	13,8 —
5. Klasse	1424	15,4 —
1. Mellemskoleklasse	174	1,9 —
4. Klasse	1172	12,7 —
3. Klasse	1553	16,8 —
2. Klasse	1484	16 —
1. Klasse	916	9,9 —
Hjelpekklasse	140	1,5 —

Det Antal Børn, som forlod Skolen ved Slutningen af den skolepligtige Alder, blev udskrevet fra følgende Klasser.

Mellemskoleklasse	0,80 pCt.
Afgangsklasse	29,45 —
6. Klasse	48,98 —
5. Klasse	17,20 —
4. Klasse	3,17 —
Hjælpeklasse	0,40 —

Undervisningsforhold. I Marts 1912 blev der for første Gang afholdt *Realeksamen* ved de herværende Kommuneskoler. 48 Elever indstilledes til Eksamen og bestod alle. Gennemsnitskarakteren (efter den ældre Karakterskala) var 5,61. Efter bestaaet Eksamen optoges 3 Elever i »De forenede Skolers« Gymnasium i Henhold til Betingelserne for Kommunens Tilskud til Privatskoler.

Til *Mellemskoleeksamen* indstilledes 132 Elever, hvoraf 130 bestod, medens 2 ikke mødte paa Grund af Sygdom. Gennemsnitskarakteren (efter den nye Karakterskala, hvor det højest mulige Antal Points i Gennemsnit er 6) var 5,13. Af disse 130 Elever afsluttede 40 deres Skolegang med Mellemskoleeksamen; de øvrige fordelte sig saaledes, at 6 Elever optoges i »De forenede Skolers« Gymnasium, medens der for 84 Elever oprettedes 4 Realklasser ved Kommuneskolerne.

Det kommunale Præliminærkursus, der staar aabent for alle i Kommunen hjemmehørende unge Mennesker under 17 Aar, som har haft Bolig her i mindst 2 Aar og bestaar Adgangsprøven, har i Skoleaaret 1911—12 haft 2 Hold Elever, fordelte i 4 Klasser.

Kursuset, ved hvilket der under Ledelse af Hr. Lærer Chr. Jacobsen underviser 22 Lærere og Læreriuder, har Lokaler i Skolen paa Fuglevangsvej, og Undervisningen finder Sted fra 2—7 Eftm.

Af ældste Hold, som begyndte sin Undervisning i August 1910 med 48 Elever, udgik i Aarets Løb 2 paa Grund af Sygdom, 3 udmeldtes, fordi de ikke kunde følge med, og 4 overflyttedes paa Grund af manglende Modenhed til det yngre Hold.

Det yngre Hold oprettedes 1. April 1911 med et Antal af 40 Elever. 2 af disse er i Aarets Løb udmeldt paa Grund af Sygdom, og 1, fordi han fik en god Beskæftigelse.

Ved Skoleaarets Slutning var Elevantallet i alt 80. Der har i Aarets Løb ingen Elever været indstillet til Præliminæreksamen, da de ikke har gaaet de 2 Aar paa Kursus.

De kommunale Fortsættelseskursus for unge Mænd og Kvinder indtil 22 Aars Alderen havde i Vinterhalvaaret 1911—12 deres 12. Undervisningshalvaar. Der meldte sig til denne Undervisning 591 Elever, 165 Mænd og 426 Kvinder (mod henholdsvis 647, 503 og 560 de tre nærmest foregaaende Aar). Af de anmeldte undlod 24 at møde, saa at Undervisningen begyndte med 567 (mod 615, 468 og 482 de foregaaende Aar), 157 Mænd og 410 Kvinder, der fordeltes paa 31 Hold: Almindeligt Kursus i Dansk, Skrivning og Regning 7 (3 for Mænd og 4 for Kvinder), Tysk 4 (alle blandede), Engelsk 5 (1 for Mænd, 1 for Kvinder og 3 blandede), Bogføring 2 (1 for Kvinder og 1 blandet), Matematik 1 (blandet), Stenografi 1 (blandet), og kvindelig Husgerning 11 Hold. I Sprog, Bogføring og til Dels Husgerning blev de viderekomne skilt fra Begynderne. Husgerningsundervisningen fandt Sted i Fuglevangsvejens, Solbjærgvejens og Duevejens Skolekøkkener, og den øvrige Undervisning i Skolerne paa Nylandsvej og Fuglevangsvej. Af Husgerningsholdene mødte 5 om Eftermiddagen, Resten om Aftenen ligesom alle de øvrige Hold. Til Husgerning mødte Eleverne 2 Gange om Ugen, paa de andre Hold 3 Gange. For disse var Undervisningsdagens Antal 67. Af de 17 Lærere og 26 Lærere, som meddelte Undervisningen, havde 21 Ansættelse ved Kommunens Skolevæsen. Overlærer H. Hyge og Lærer A. Nicolaisen (med Assistance af Lærer Andersen Kjær) fungerede fremdeles som tilsynsførende Lærere.

Ligesom det foregaaende Aar gik Elevtallet stadig nedad, i Vinterens Løb, saa at det ved Slutningen af de 6 Maaneder udgjorde henholdsvis 551, 530, 504, 456, 404 og 368. Afgangen, som i det hele udgjorde 35 pCt. af det Antal, hvormed Undervisningen virkelig begyndte (mod 32, 30 og 27 pCt. de nærmest foregaaende Aar), var meget forskellig paa hvert Hold. Mindst var Afgangen paa Husgerningsholdene, medens enkelte af Sprogholdene havde en Afgang, der var dobbelt saa stor som Gennemsnittet. Skolebesøget stillede sig omtrent som Aaret forud. Nedenstaaende Oversigt viser Forsømmelserne i de 4 sidste Aar angivet i pCt. af Skoledagene.

	Mænd		Kvinder	
	I alt	Efter Fradrag af Sygdom	I alt	Efter Fradrag af Sygdom
1908—09	13,6	6,1	10,2	5,8
1909—10	8,6	5,6	7,9	3,7
1910—11	11,4	6,5	10,3	4,1
1911—12	10,8	6,6	11,6	5,2

Af de Elever, som mødte den 1. Oktober fik 45 Friplads, medens de resterende 522 hver betalte 3 Kr. i Skolepenge.

Udgiften udgjorde i alt 25 024 Kr. 40 Øre. Efter Fradrag af Skolepengene kom heraf 23 458 Kr. 40 Øre til Udgift for Kommunen.

Den af Kommunen støttede *tekniske Skole* for Haandværkslærlinge og Svende, som har Lokaler i Howitzvejens Skole, havde ligesom Aaret forud 272 Elever. Skolens Indtægter udgjorde i Skolepenge af Eleverne 2 146 Kr., af Staten 2 300 Kr. til Driften, 375 Kr. til Afholdelse af Foredrag, 100 Kr. til Undervisningsmidler og 780 Kr. som Fripladser og Understøttelse til 10 Elever i den nyoprettede Dagklasse for Malere. Af Kommunen 2 100 Kr. foruden gratis Lokaler og Belysning.

Medens de forannævnte mere eller mindre *retarderede Børn* har været anbragt i Hjælpeklasser i selve Skolen, har Skolevæsenet betalt for Undervisning af 2 Børn i Aandssvageanstalten paa Gl. Bakkehus samt for 1 tungthørende og 1 talelidende Barn i Abnormskoler. Paa Statens Institut for Talelidende er 2 Børn blevne behandlede for Ganespalte og 6 har gennemgaaet et Helbredelseskursus for Stammen.

Fra *Bornenes Bogsamlinger*, der tilsammen tæller 8 360 Bind, er der sket 35 164 Udlaan til 3 643 Børn. Disse har bidraget 563 Kr. 96 Øre, Kommunen 1 350 Kr.

Den pædagogiske Censor ved Biografteatrene, Lærer A. Nicolaisen, har aflagt 546 Resog i disse, forbudt 96 Stykker for Børn og faaet bortklippet enkelte Partier af 75 Stykker.

Skolebesøget.

Skoleforsømmelserne, fordelt paa hele Børnetallet og beregnede i Procent af de skolepligtige Dage, har udgjort:

	I alt.	Efter Fradrag af Sygdom.
Skolen paa Howitzvej	5,2	0,7
— Niels Ebbesens Vej	5,4	0,2
— Godthaabsvej	4,8	0,4
— Fuglevangsvej	4,4	0,5
— Nylandsvej	5,7	0,3
— Solbjærgvej	4,8	0,4
— Løllandsvej	4,0	0,3
— Duevej	4,8	0,2
— la Cours Vej	5,4	0,4

I *Skolebøder* idømtes 41 Kr. 85 Øre for 137 Dages Forsømmelser af 11 Børn. Af dette Beløb betaltes 7 Kr. 62 Øre. For Restbeløbet er indsendt Restanceliste til Amtet.

Af de *Legater*, der er knyttet til Kommuneskolerne, har 2 Dreng faaet Justitsraad C. Priemes og Hustrus Skolelegat (100 Kr.), 1 Pige Docent N. J. Fjords Legat (42 Kr.), 1 Dreng Enkefru P. M. Schulstads Legat (35 Kr.) samt 3 Piger og 1 Dreng Fabrikant C. A. Feilberg og Hustrus Skolelegat (150 Kr. til Deling).

Følgende Oversigt viser Antallet og Fordelingen af de Skolebørn, som den 1. Maj d. A. var sysselsat ved *erhvervsmæssigt Arbejde* udenfor Hjemmet. Børn fra Mellemskoleklasser og Realklasser er ikke medtaget.

	Antal Skolebørn.			I Procent af Børnetallet.		
	Fabrik- arbejde	Byærinder og lign.	I alt	Fabrik- arbejde	Byærinder og lign.	I alt
Dreng	29	485	514	0,7	11,4	12,1
Piger	12	211	223	0,3	4,6	4,9

Ved Mælkeforsyninger var 25 Børn beskæftigede (samme Antal som Aaret før).

Børneens Opførsel giver Anledning til følgende Bemærkninger:

Skolernes *Internater* har været benyttet i 27 Dage til Anbringelse af skulkende og vagabonderende Børn. For Skolevæsenets Regning har et Barn været anbragt paa Landerupgaard og et andet paa Ourø. Der *bortsendtes* i Løbet af Aaret 6 Børn (mod 16 forrige Aar), nemlig 4 af Værgeraadet, 1 af Fattigvæsenet og 1 af Foreninger. 4 af dem

havde udvist daarlig Opførsel; de andre bortsendtes paa Grund af uheldige Forhold i Hjemmet. For Retten tiltaltes 12 Børn (mod 8 forrige Aar), og til Værgeraad og Dommer blev der afgivet 45 Erklæringer (mod 46 Aaret før).

Sundhedsforhold m. m. I de 7 *Badeanstalter* i Skolerne paa Nylandsvej, Fuglevangsvej, Lollandsvej, Howitzvej, Solbjærgvej, Duevej og la Cours Vej blev der tilsammen givet 96 553 tempererede Brusebade til Børn fra alle 9 Skoler. Af Drengeklasserne har i de enkelte Skoler fra 91,4 til 98,6 pCt. og af Pigeklasserne fra 73,3 til 91,6 pCt. af de tilstedeværende Børn benyttet Skolernes Badeanstalter. I Gennemsnit har hvert af de badende Børn faaet 14 Bade i Aarets Løb. Badningen besørgedes ved 2 Badekonere, 1 Bademester og 3 Skolebetjente.

Det Antal Børn her i Kommunen, som ved Indrømmelse fra Befordringsautoriteternes fik *fri Rejse med Jærnbane og Dampskibe* til Udflugter i Sommerferien 1911, udgjorde 3 642 mod 3 298 Aaret forud. Lærerforeningen anbragte ialt 756 Børn, deraf 246 i private Hjem, 103 i Feriekolonierne til Vallø og Stevns Højskoler og 407 i 4 Feriekolonier, hver med 3 Ugers Ophold i Foreningens 2 Feriehjem i Kongsøre og Højstrup.

I Antallet af de ferierejsende Børn var indbefattet 260 *kirtelsyge Børn*, der anbragtes paa *Sanatoriet ved Høve*. Sanatoriet blev benyttet i 2 Gange 6 Uger i Maanederne Juni, Juli og August, saaledes at 130 Piger blev anbragte i eet Hold, og 130 Drengene i et andet. Husholdningen forestodes af Lærerinde ved Kommuneskolerne Frk. Thora Møller med fornøden Assistance. Pigeholdet var under Tilsyn af 3 Lærerinder og 1 Lærer, Drengeholdet af 4 Lærere, der alle var ansatte ved Kommuneskolerne og ligesom den først nævnte Lærerinde alle udførte deres Hverv uden pekuniært Vederlag. Børnene blev tilsete af Læge H. J. Hansen i Asnæs, og saalænge deres Ophold varede, var der en Sygeplejerske fra Dansk Sygeplejersaads Bureau til Stede. Vejret var koldt, raat og fugtigt næsten hele den Tid, Pigerne opholdt sig paa Sanatoriet, saa at de med Undtagelse af en enkelt Dag eller to slet ikke kunde benytte Strandbade; derimod havde Drengene smukt, varmt og stadigt Vejret under hele deres Sanatorieophold og kunde bade næsten hver Dag. I Anledning af nogle Tilfælde af smitsom Sygdom blandt Pigerne lejedes

et Hus i Nærheden af Sanatoriet, hvor nogle af de angrebne Børn blev plejede af en engageret Sygeplejerske, medens andre blev førte til Nykøbing Sygehus. Middelvægtforøgelsen efter de 6 Ugers Sanatorieophold var for Drengene 1,88 kg. og for Pigerne 1,74 kg.

Den i Henhold til § 10 i Lov af 14. April 1905 om Föranstaltning til Tuberkulosens Bekæmpelse oprettede Klasse i den gamle Hospitalsbygning's Portnerbolig havde et vekslende Antal, dog aldrig over 10 *tuberkuløse Børn*, med deres egen Lærerinde. Af Udgifterne til denne Klasse blev de tre Fjerdedele refunderede af Statskassen. Endvidere betalte Skolevæsenet for Undervisningen af 2 tuberkuløse Børn i Sanatoriet »Buddes Minde« ved Mørkøv.

Den Undervisning af *syge Skolebørn paa Hospitalet*, der har fundet Sted ved en af Skolens Lærerinder siden 1900, har i sidste Aar omfattet 14 Børn.

Indtægterne af Skolevæsenets særlige Fond, der bestaar af Skolebøder og Renter af Fondens Kapital, er anvendt til at støtte *Skolerejser* med de ældste Klasser, især til historisk interessante Steder. Der foretoges 35 Udflugter (til Helsingør, Hillerød, Roskilde, Jægerspris, Stevns, Kullen og Lund) med 811 Børn. Dette Antal fordeler sig paa 21 almindelige Klasser og 14 Mellemskoleklasser. Af de første rejste 580 af 709 Børn eller 81,8 pCt., i Mellemskoleklasserne 231 af 256 Børn eller 90,2 pCt. Skolevæsenets Tilskud var 221 Kr. 59 Ore, hvilket i Gennemsnit bliver 6 Kr. 33 Ore pr. Klasse og 27,3 Ore pr. Barn.

Bespisningen af trængende Skolebørn med Middagsmad i Vintermaanederne fandt ligesom Aaret forud Sted alle 6 Sogndage om Ugen og varede fra den 5. Januar til den 3. April, begge Dage medregnede. Halvdelen af Børnene bispistes med Mad fra Skolekøkkenet, medens den anden Halvdel fik kogt Mælk og Kryddertvebakker og derefter Smørrebrød. I alt bispistes ca. 1647 Børn i 76 Dage med 125 932 Portioner.

Ifølge den af *Skolelægen* udarbejdede udførlige Beretning om hans Virksomhed i det forløbne Aar er Skolebørnenes Sundhedstilstand ligesom de foregaaende Aar blevet kontrolleret dels ved Vejning, Maaling og Undersøgelse af de nyindskrevne Børn, til hvis

Forældre der udsendtes Spørgeskemaer, og dels ved Undersøgelse af Børn, som ved Lægens ugentlige Besøg paa Skolerne henvistes til ham af Lærerpersonalet.

Der blev udsendt ca. 1 300 Spørgeskemaer, som gennemgaaende fik en omhyggelig Besvarelse. Disse Oplysninger i Forbindelse med Resultatet af Lægens Undersøgelser blev opførte paa et Helbredskort for hvert Barn. Hos 60 pCt. af de nyindskrevne Børn noteredes 1 438 Skrøbeligheder af mere eller mindre Betydning, og hos ca. 97 pCt. af Drengene og ca. 94 pCt. af Pigerne fandtes større eller mindre Mandler paa Halsen. Ved de ugentlige Besøg paa Skolerne undersøgte Lægen 1 318 Børn (ca. 14 pCt. af Skolernes Elevantal), og 16 Børn søgte ham i eller udenfor hans Træffetid i hans Hjem; 757 Sygdomstilfælde hos disse Børn henvistes til Lægebehandling.

I Vinterens Løb afholdt Skolelægen et Kursus i Nødhjælp (Samariterkursus) for Lærere og Lærerinder ved Skolevæsenet. Til dette Kursus, der omfattede 10 Modeaftener, havde der meldt sig over 100 Deltagere, men af Hensyn til de praktiske Øvelser i Forbinding m. m. maatte Deltagernes Antal indskrænkes til 36 (4 fra hver af de 9 Skoler).

Læge G. Meldorfs Konstitution som Skolelæge udløb den 31. Marts 1912. Ifølge tidligere Bestemmelse skulde der da træffes en endelig Ordning af Skolelægesagen, og Resultatet af de Forhandlinger, der førtes mellem Skolekommissionen og et af Kommunalbestyrelsen nedsat Udvalg, blev, at Kommunalbestyrelsen den 12. Februar 1912 vedtog, at Lægetilsynet med de frederiksbergske Kommuneskoler fra 1. April 1912 skulde udføres af een eller flere honorarlønnede Skolelæger med Ret til privat Praksis, samt ændrede det tidligere Regulativ for Lægetilsynet i Overensstemmelse dermed. Læge G. Meldorf blev derefter ansat som Skolelæge ved 6 Skoler og Læge Dr. med. E. Lundsgaard som Skolelæge ved 3 Skoler.

Skolelægeklinikken. Klinikken, der har Lokale i Asylbygningen Adilsvej 3, begyndte sin Virksomhed den 13. December 1910; dens Arbejdstid blev fastsat til 16 ugentlige Timer, og Behandlingen skulde være strengt konservativ. Det blev imidlertid tillige bestemt, at alle Børn, der var indskrevne i Skolerne fra Oktober 1909, skulde have Ret til Behandling, hvilket medførte, at medens Klinikken i et Skoleaar normalt skulde modtage Børn fra 2 Indskrivninger til

Behandling 1ste Gang og en Del Børn til Behandling 2den Gang, maatte den nu fra 13 December 1910 til 31. Marts 1912 modtage Børn fra 5 Indskrivninger. Det viste sig derfor ogsaa snart, at det vilde være umuligt under de givne Forhold at naa gennem det store Materiale, hvorfor det af Skolekommissionen blev bestemt, at Behandlingen af Mælkætænderne midlertidig skulde gøres mindre konservativ, ligesom Kommunalbestyrelsen, for at Klinikken Virksomhed kunde gennemføres, vedtog en Udvidelse af Klinikken Arbejdstid. Ved denne Ordning lykkedes det at faa alle de til Behandling indmeldte Børn behandlede, saa at Klinikken den 1. April 1912 kunde komme ind under normale Forhold.

Hovedprincippet for Behandlingen havde fra Begyndelsen af været, at Munden for hver Gang, Barnet mødte til Behandling, skulde gøres fuldstændig i Orden, og ved den strengt konservative Behandling, der gennemførtes i Klinikken 5 første Maaned, og som atter er indført fra 1. April 1912, blev der lagt Vægt paa at bevare, hvad der paa nogen Maade kunde bevares, og Udtrækning blev derfor kun anvendt paa visse Mælkætænder. Overgangen til den mindre konservative Behandling bevirkede ved 1. Gennemgang en stærk Stigning i Antallet af Udtrækning af Mælkætænder, fra 13. December 1910 til 31. Marts 1911 795 Tandudtrækninger af 1 984 Behandlinger, men fra 1. April 1911 til 31. Marts 1912 6 219 Tandudtrækninger af 9 753 Behandlinger. For de blivende Tænders Vedkommende har Behandlingen hele Tiden været strengt konservativ.

Klinikken har fra 13. December 1910 til 31. Marts 1912 haft 320 Arbejdsdage med 1 181 Arbejdstimer; af de 3 191 Børn, der ifølge Bestemmelserne for Klinikken Virksomhed havde Ret til gratis Behandling, blev 2 063 (64,65 pCt.) behandlede, medens Nægtelsernes Antal var 1 128 (35,35 pCt.), og Antallet af Behandlinger har været 12 477, 11 737 ved 1. Gennemgang og 740 ved 2. Gennemgang, nemlig 4 666 Tandfyldninger, 7 255 Udtrækninger af Mælkætænder, 22 Udtrækninger af blivende Tænder, 103 Tandrensninger, 417 Rodbehandlinger og 14 andre Behandlinger. Da Driftsudgifterne i samme Tidsrum var 7 231 Kr. 94 Øre, har Udgiften pr. Barn været ca. 3 Kr. 50 Øre og pr. Behandling ca. 58 Øre. Foruden til den systematiske Behandling har Børnene til enhver Tid kunnet møde for at faa afhjulpet en øjeblikkelig Tand-

lidelse («Nødhjælp»), og i de første 4 Maaneder henvistes 116 Børn til øjeblikkelig Hjælp, medens der i Skoleaaret 1911—12 blev henvist 60 Børn. Kun 61 Børn eller ca 3 pCt. af det samlede Antal behandlede Børn har vist sig fejlfri ved 1. Gennemgang. For 85 Børn blev Tilladelsen til Tandbehandling taget tilbage af Forældrene, dels paa Grund af de mange Tandudtrækninger, som den mindre konservative Behandling medførte, dels foranlediget ved Afvisning paa Grund af pediculosis capitis.

Ved Overgangen fra gratis Behandling til Behandling mod Betaling (1 Kr. pr. Barn) havde den 1. April 1912, 1 937 Børn Ret til Behandling mod Betaling; af disse er 59 bleven udmeldte af Skolen, 1 316 (70,07 pCt.) ønskede fortsat Behandling, medens Behandling blev nægtet for 562 Børn (29,93 pCt.). Resultatet med Hensyn til Forældrenes Stilling til at lade deres Børn blive behandlede paa Tandklinikken er da følgende:

Antallet af de Elever, der havde Ret til gratis Behand-	
ling i Tiden 13. December 1910 til 31. Marts 1912	3 191 Børn
Behandling blev nægtet for	1 128 —
	Til Behandling . . . 2 063 Børn
Antal Børn, der er udgaaede af Skolen, eller for hvem	
Behandlingstilladelsen blev taget tilbage	126 —
Ret til Behandling mod Betaling 1. April 1912	1 937 Børn
Udgaaede af Skolen	59 —
	Til Rest . . . 1 878 Børn
Ikke ønsket Behandling mod Betaling	562 —
Ønsket Behandling mod Betaling	1 316 Børn
hvoraf dog 32 som Oversiddere i 1. Klasserne behandles uden	
Betaling.	

Lærerpersonalet har i afvigte Aar undergaaet følgende Forandringer. Inspektør Jens Bergmann blev efter 39 Aars Tjeneste her afskediget med Pension. Ligeledes afskedigedes Lærerinde Frk. M. Fugl med Pension i Henhold til Tuberkuloseloven. Lærerne H. Eriksen, Johannes Rasmussen og S. Toft Christensen afgik ved Døden. Der blev oprettet 4 nye faste Embeder (1 for Lærere og 3 for Lærereinder) og 8 Personer fik fast Ansættelse. Der antoges 15 nye

Lærere og Lærerinder, dels til nyoprettede Klasser og dels til Erstatning for de afgaaede.

Den 2. April 1912 talte Lærerpersonalet 324 Medlemmer. Af disse var

117	fast ansatte Lærere
163	» » Lærerinder
16	Timelærere
28	Timelærerinder
<hr/>	
324	

Desuden findes der en til Undervisning af tuberkuløse Born midlertidigt antaget Lærerinde og en fast Vikar ved hver Skole.

Endvidere stod et Inspektørembede og et Lærerebede ubesatte.

Ved Skolevæsenet fungerer der foruden Skolelægerne og det ved Tandklinikken ansatte Personale endvidere en Økonoma (tillige Lærerinde i kvindelig Husgerning), 9 Skolebetjente, 1 Bademester, 2 Badekoner og 1 Varmemester.

I afvigte Aar besøgedes Undervisningen saaledes:

	Ved Lærere	Ved Lærerinder
I Sommerhalvaaret	4 186	5 410
I Vinterhalvaaret	4 277	5 615

Paa Grund af Sygdom blandt Lærerpersonalet har Skolevæsenet i samme Tidsrum afholdt Udgift til *Vikariat* i følgende Omfang:

For Lærere	For Lærerinder	I alt
6 570 Timer	13 701 Timer	20 271 Timer

hvilket udgør 3,8 pCt. af Lærernes og 6,2 pCt. af Lærerindernes Timetal.

Foruden de 32 Møder, som er holdt af Lærerraadene ved de enkelte Skoler, har det fælles Lærerraad i afvigte Aar været samlet 2 Gange, især angaaende Bestemmelsen af Ferier og Fridage samt Spørgsmaalet om Hjelpeklassernes Ordning. Med Inspektørerne har Direktøren afholdt 8 Møder.

Kommunale Rejsestipendier til Lærerpersonalet blev i 1911 tildelt Lærerne H. P. Hansen og L. A. Reimer (Tyskland — Sprog) samt Lærerinderne Frk. Marie Jørgensen (England — Sprog) og Frk. B. Schjørring (Tyskland — Sprog).

Lærerpersonalets Bogsamlinger talte ved Aarets Slutning 2 667 Bind.

Lønningsforhold. Den 1. April 1912 fordelte det faste Lærerpersone sig saaledes paa de forskellige Lønningstrin:

Skoleinspektørerne

6 à 4 400 Kr.	} foruden Bolig og Brændsel.
1 à 4 000 —	
1 à 3 600 —	

Overlærerne

9 à 4 200 —

Lærerne

38 à 3 600 —

10 à 3 200 —

13 à 2 800 —

14 à 2 500 —

15 à 2 200 —

5 à 1 900 —

5 à 1 600 —

Overlærerinderne

9 à 3 200 —

Lærerinderne

37 à 2 600 —

30 à 2 400 —

26 à 2 200 —

17 à 2 000 —

16 à 1 800 —

22 à 1 700 —

6 à 1 600 —

Udgifterne til Skolevæsenets Drift har i 1911—12 udgjort 1 078 482 Kr. 90 Øre, medens der kun var bevilget 1 045 037 Kr.

Overskridelserne hidrører fra følgende Aarsager. For Lønningskontoens Vedkommende dels fra den stigende Vikarudgift fremkaldt ved Lærerpersonalets Tilvækst og ved en Række langvarige Sygdomstilfælde og dels fra Lønninger til Lærerpersonalet foranlediget ved, at Timetallet for Skoleaaret 1911—12 paa Grund af den nye Skole- og Undervisningsplans Ikrafttræden den 1. April 1911 paa Budgettet

kun kunde opføres ganske kalkulatorisk. Udgiften til Tandklinikken blev ogsaa større end det budgetterede Beløb, en af Grundene til denne Overskridelse var Udvidelsen af Kliniktiden og den deraf følgende Forøgelse af Personalet. Merudgiften paa Bygningskontoen skyldes dels højere Skatter og dels omfattende Reparationsarbejder ved Skolerne særlig vedrørende Malerarbejde og Asfalt.

Af den anførte Udgift er der i Henhold til Lov af 27. Maj 1908 refunderet Kommunen 136 946 Kr. 52 Øre som Statens Tilskud til de faste Lærerlønninger, ifølge Lov af 29. Marts 1904 endvidere 6 091 Kr. 20 Øre som Skolefondens Bidrag til Vikarudgifterne og endelig efter Tuberkuloseloven af 14. April 1905 et Tilskud af 1 278 Kr. til den særlige Undervisning af tuberkuløse Børn. Desuden har Foreninger og andre, som benytter Lokaler i Skolerne, for Belysning erlagt 333 Kr. 49 Øre. Herved synker Kommunens Udgift til Skolevæsenets Drift i afvigte Aar til 924 043 Kr. 49 Øre. Endvidere ventes 9 790 Kr. 20 Øre refunderet af Staten for kirtelsyge Børns Ophold paa Sanatoriet ved Høve, hvorved Kommunens Udgift yderligere gaar ned til 914 253 Kr. 29 Øre. Fordeles denne Udgift paa Børnetallet i Kommuneskolerne (efter at man har fra-draget Udgiften til Fortsættelsesundervisning og til Amtsskolefonden som ikke vedrørende de skolesøgende Børn), bliver den for hvert Barn 93 Kr. 46 Øre af Kommunen og 16 Kr. 62 Øre af Stat og Skolefond.

Privatskolerne. Fra Sommerferien 1911 nedlagdes Det danske Selskabs Skole, Forchammersvej 18.

Ved Slutningen af Aaret 1911 fandtes der følgende 29 Privatskoler i Kommunen.

	Antal Elever		Fra Frederiksberg i skolepligtig Alder	
	Dr.	P.	Dr.	P.
Frederiksberg Gymnasium (L. N. H. Otterstrøm), Hollændervej 5	452		275	
Henrik Madsens Skole, Filippavej 1	307		114	
At overføre . . .	759		389	

	Antal Elever		Fra Frederiksberg i skolepligtig Alder	
	Dr.	P.	Dr.	P.
Overført . . .	759		389	
Schneekloths Skole og Hertz's Forberedelsesskole (K. A. Schneekloth og J. M. Hertz), Værnedamsvej 13 A	564		242	
Slomanns Skole, Jakob Danefærdsvej 3	235		87	
L. Clausens Realskole, Aaboulevard 21	48		26	
Frederiksberg Realskole (M. Iversen og H. T. Physant), Frederiksberg Allé 22	245		97	
H. Gregersens Skole, Ørstedsvvej 65—67	262		128	
Frederiksberg Borger- og Realskole (S. Nielsen), Bredegade 6	109		62	

Fru Hedvig Baggers Skole, Vodrofsvej 56 A	19	6		
Frk. C. Bernths Skole, Rathsacksvej 7		55		47
Frk. M. Bobergs Skole, Priemesvej 3	15	211		139
Fru M. Clausens Skole, Aaboulevard 21		59		28
St. Josephs Søstrenes franske Skole, Frederiksberg Allé 17	1	165		93
Frk. Kruses Skole (Frk. L. Jensen), Frederiksberg Allé 16		501		255
Frk. J. Lerbech og Frk. S. Milos Skole, Ørstedsvvej 7 B		186		110
Frk. L. Lerches Skole, Vodrofsvej 56		35		11
Frk. A. Tang Barfods Skole, Amicisvej 19		252		137
Frk. D. Niensens Skole, Bredegade 7		110		95
Frk. E. Rasmussens Skole, Bille Brahes Vej 8		18		14
Frk. J. Sachmanns Skole, Allégade 6		57		49
Frk. M. Skoglunds Skole, Falkoneralléen 14		18		11

Billes Forberedelses- og Realskole, Amalievej 20	173	123	95	59
Børnehjemmet Godthaabs Skole, Kongensvej 4	87	22	76	20
Frk. H. Hammers Skole, Godthaabsvej 20 C	15	21	11	15
St. Mariæ Skole, Boyesgade 8	122	82	46	35
Frederiksberg Borger- og Realskole (A. Paulsen), Gl. Kongevej 139	78	101	42	56
Frk. Pechüles Skole, Roskildevej 91	7	27	1	3
Frkn. M. og N. Vendts Skole, Vinkelvej 3	16	41	11	28
Johannesskolen, Ørstedsvvej 29	76	34	31	16
	2831	2124	1344	1221